

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Република Македонија и Сојузна Република Југославија за социјално осигурување,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 23 јануари 2002 година.

Бр. 07-406/1
23 јануари 2002 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Борис Трајковски, с.р.

Потпретседател
на Собранието на Република
Македонија,
Оломан Сулејмани, с.р.

ЗАКОН

ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Република Македонија и Сојузна Република Југославија за социјално осигурување, склучен во Белград на 29 декември 2000 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски и на српски јазик гласи:

ДОГОВОР

МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Република Македонија

и

Сојузна Република Југославија

со желба да ги уредат меѓусебните односи во областа на социјалното осигурување се договорија да го склучат следниот договор

ДЕЛ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Дефинирање на поимите

(1) Во овој договор следните поими значат:

1. "Македонија" - Република Македонија
"Југославија" - Сојузна Република Југославија;

2. "правни прописи" - законите, подзаконските акти и други општи акти, кои се однесуваат на областа на социјалното осигурување од член 2, став 1, на овој договор;

3. "надлежен орган" - во Македонија: министерството надлежно за македонските правни прописи од член 2, став 1, на овој договор; во Југославија: сојузното министерство надлежно за југословенските правни прописи од член 2, став 1, на овој договор;

4. "орган за врска" - органот определен за поефикасно спроведување на овој договор;

5. "носител" - установата, односно органот надлежен за спроведување на правните прописи од член 2, став 1, на овој договор;

6. "надлежен носител" - носителот на осигурувањето кај кого лицето е осигурано во време на поднесувањето на барањето за давање или од кого има или би имало право на давање;

7. "осигуреник" - лице кое е осигурано или било осигурано според правните прописи од член 2, на овој договор;

8. "член на семејството", "дете" - член на семејството, односно дете според правните прописи на онаа држава договорничка чии прописи се применуваат;

9. "живеалиште" - постојано место на живеење;

10. "престој" - место на привремен престој;

11. "пензиски стаж" - стажот на осигурување, со него изедначени периоди и посебен стаж според правните прописи на државите договорнички;

12. "периоди на осигурување" - периоди за кои е платен придонес и периоди признати како такви;

13. "давање" - давање во натура и парично давање;

14. "давање во натура" - здравствена заштита и други давања, освен парични;

15. "итни пружања на здравствена заштита" - давање чие пружање не може да се одложи, бидејќи во спротивно сериозно би биле загрозени животот или здравјето.

16. " парично давање" - пензија, паричен надоместок, додаток за деца и други парични давања, вклучувајќи ги нивните делови од јавните средства, додатоци, усогласувања, зголемувања и капитални давања.

(2) Во овој договор другите поими имаат значење што им припаѓа според правните прописи на државите договорнички

Член 2

Правни прописи на кои се однесува овој договор

(1) Овој договор се однесува:

на македонските правни прописи за:

1. здравственото осигурување, здравствената заштита и мајчинство;
2. пензиското и инвалидското осигурување;

3. осигурувањето за случај на повреда на работа и професионална болест;

4. осигурувањето за случај на невработеност;

5. детска заштита

на југословенските правни прописи за:

1. здравственото осигурување, здравствената заштита и мајчинство;

2. пензиското и инвалидското осигурување;

3. осигурувањето за случај на повреда на работа и професионална болест;

4. осигурувањето за случај на невработеност;

5. детска заштита.

(2) Овој договор се однесува на сите правни прописи со кои се обединуваат, менуваат или дополнуваат правните прописи од став 1, на овој член.

Член 3

Лица на кои се применува овој договор

Овој договор се применува на:

а) лицата за кои важат или важеле правните прописи на едната или на двете држави договорнички;

б) другите лица кои правата ги изведуваат од лицата наведени под а).

Член 4

Еднаков третман

(1) При примената на правните прописи на едната држава договорничка, нејзините државјани се изедначени со државјаните на другата држава договорничка;

(2) Ставот 1 од овој член не се однесува на:

1. правните прописи за учество на осигурениците и работодавците во органите на носителите и здруженијата;

2. одредбите за товарите на осигурувањето од меѓународни договори склучени со трети држави;

3. правните прописи за осигурување на лица вработени во службени претставништва на едната од државите договорнички во трети држави или на членови на тоа претставништво, доколку со меѓународен договор не е поинаку определено.

Член 5

Издначеност на териториите

(1) Пензијата, паричниот надоместок, додатокот за деца и другите парични давања, со исклучок на паричните надоместоци поради невработеност, според прописите на едната држава договорничка не можат

да се намалат, да се стават во состојба на мирување, да се одземат или заплени заради тоа што корисникот има живеалиште на територијата на другата држава договорничка, доколку со овој договор не е поинаку одредено.

(2) На државјаните на другата држава договорничка кои имаат живеалиште во трета држава, давањата од став 1 на овој член се исплатуваат под исти услови како и на своите државјани.

(3) Ставот 1 на овој член не се применува на давањата по основ на преостаната работна способност, помош и нега од друго лице, најнизок износ на пензија и заштитен додаток, како и сите други давања по основ на пензиското и инвалидско осигурување кои се остваруваат во зависност од имотниот цензус.

Член 6

Издначеност на правните факти

Ако според правните прописи на едната држава договорничка, извршување на дејност која донесува приход задолжително осигурување или друг факт има правно дејство на одредено давање остварено според нејзините правни прописи, извршување на соодветна дејност, задолжително осигурување или друг соодветен факт во другата држава договорничка има исто правно дејство во првата држава договорничка, ако со овој договор не е поинаку одредено.

ДЕЛ II

ОДРЕДБИ ЗА ПРАВНИТЕ ПРОПИСИ КОИ СЕ ПРИМЕНУВААТ

Член 7

Општа одредба

Обврската за осигурување се одредува според правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија лицето врши работа, што важи и во случај кога седиштето на работодавецот се наоѓа на територијата на другата држава договорничка, доколку со одредбите од член 8 и 9 на овој договор не е поинаку одредено.

Член 8

Посебни одредби

(1) Ако претпријатието со седиште на територијата на едната држава договорничка упати вработен на територијата на другата држава договорничка, на него, до крајот на 24-от календарски месец од денот на неговото упатување, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработен на нејзина територија.

(2) Ако лицето кое врши самостојна дејност на територијата на едната држава договорничка отиде на територијата на другата држава

договорничка заради привремено вршење на таа дејност, на него, најдолго до крајот на 12-от календарски месец од денот на неговото заминување, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да врши дејност на нејзина територија.

(3) Ако претпријатие за воздушен или копнен сообраќај со седиште на територија на едната држава договорничка упати вработен на територија на другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на првата држава договорничка како да е вработен на нејзина територија.

(4) Посада на брод, како и други лица вработени на брод, подлежат на правните прописи на онаа држава договорничка под чие знаме бродот плови.

(5) Лицата кои вршат работи на утовар и истовар на брод, поправки или надзор на бродот во пристаниште на другата држава договорничка подлежат на правните прописи на државата договорничка на која пристаништето и припаѓа.

(6) Ако претпријатие со седиште на територијата на едната држава договорничка, упати вработено лице во деловница или во постојано претставништво на територија на другата држава договорничка, на него се применуваат правните прописи на првата држава договорничка, како да е вработено на нејзина територија.

(7) На вработените во државни и јавни служби, службени претставници и со нив изедначени лица упатени на територија на другата држава договорничка се применуваат правните прописи на државата договорничка која ги упатила.

(8) Примената на правните прописи на првата држава договорничка од став 1 и 2 на овој член може, по исклучок, на заедничко барање на работодавецот и вработениот, односно на барање на лицето кое самостојно врши дејност и со согласност на надлежниот орган на другата држава договорничка да се продолжи за уште 24, односно 12 месеци.

Член 9

Вработени во дипломатска мисија и конзуларно претставништво

(1) На вработените во дипломатска мисија и конзуларно претставништво и лицата изедначени со нив, како и на вработените како приватна домашна послуга кај членовите на овие мисии и претставништва упатени на територијата на другата држава договорничка се применуваат правните прописи на државата договорничка од која се упатени.

(2) На вработените од став 1 на овој член кои не се упатени, се применуваат правните прописи на државата договорничка на чија територија се вработени, а дипломатската мисија, односно конзуларното претставништво, односно нивните членови кои ги вработуваат, должни се да се придржуваат на одредбите кои важат за работодавецот.

(3) По исклучок од ставот 2 на овој член вработените кои се државјани на државата договорничка чија е дипломатската мисија, односно конзуларното претставништво, можат, во рок од три месеци од денот на вработувањето, да се определат за примената на правните прописи на таа држава договорничка.

Член 10

Исклучоци

На заедничко барање на вработениот и неговиот работодавец, надлежните органи на двете држави договорнички можат спогодбено да договорат исклучок од членовите 7 до 9 на овој договор при што мораат да ги земат во предвид видот и околностите на вработувањето.

ДЕЛ III

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Глава I

Болест и мајчинство

Член 11

Собирање на периодите на осигурување

Периодите на осигурување навршени според правните прописи на двете држави договорнички, ако е тса потребно, се собираат за остварување на право на давање и за одредување на траењето на тоа давање, под услов да не се поклопуваат.

Член 12

Давање во натура

(1) Лицето кое ги исполнува условите за право на давање во натура според правните прописи на едната држава договорничка има право на здравствена заштита од страна на носителот на неговото живеалиште или престој, одредено во поглед на обемот, видот и начинот на давањето според правните прописи кои важат за тој носител, како да е кај него осигурано, а во траење одредено според правните прописи кои важат за надлежниот носител на чиј товар заштитата се пружа, под услов да:

1. има живеалиште на територија на другата држава договорничка или
2. има престој на територијата на другата држава договорничка врз основа на член 8 став 1,2,6 и 7 и член 9 од овој договор или
3. неговата состојба за време на престојот на територија на другата држава договорничка бара итно пружање на здравствена заштита, а лицето во другата држава договорничка не отишло заради лекување.

(2) Ставот 1 на овој член соодветно се применува и на членовите на семејството, со тоа што за членовите на семејството на лицето кои имаат престој на територија на другата држава договорничка врз основа на член 8, став 1 и 2, на овој договор е потребна согласност на надлежниот носител.

(3) За одобрување на користење протези, помагала и други здравствени услуги од поголема вредност, неопходна е согласност на надлежниот носител, освен кога давањето на тие услуги е неодољно, бидејќи во спротивно сериозно би бил загрозен животот или здравјето на лицето од став 1 и 2 на овој член.

Член 13

Парично давање

(1) Во случаите од член 12 на овој договор паричното давање го одобрува надлежниот носител според правните прописи кои тој ги применува.

(2) Ако, според правните прописи на едната држава договорничка износот на паричното давање зависи од бројот на членовите на семејството, надлежниот носител ги зема во предвид и членовите на семејството кои имаат живеалиште на територијата на другата држава договорничка.

Член 14

Корисници на пензија

(1) На корисникот на пензија, остварена според правните прописи на двете држави договорнички, исклучително се применуваат правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија има живеалиште.

(2) На корисникот на пензијата остварена според правните прописи на едната држава договорничка кој има живеалиште на територијата на другата држава договорничка, се применуваат правните прописи на таа држава договорничка и им се пружа здравствена заштита, како да е правото на пензија остварено според нејзините правни прописи, а на товар на надлежниот носител.

(3) Корисникот на пензија од ставот 2 на овој член, чија состојба за време на престој на територија на државата договорничка, според чии правни прописи остварил пензија бара итно пружање на здравствена заштита има право на таа заштита според правните прописи и на товар на носителот на таа држава договорничка.

Член 15

Носителот кој пружа давања во натура надлежен според живеалиштето или престојот на лицето

Во случаите од член 12 став 1 и член 14 став 2 на овој договор давањата во натура ги одобрува:

во Македонија - подрачната служба на носителот на здравственото осигурување;

во Југославија - организационата единица на носителот на здравственото осигурување во републиката.

Член 16

Надоместување на трошоци

(1) Надлежниот носител на носителот кој го пружил давањето го надоместува потрошениот износ, согласно со членот 12 и членот 14, став 2 од овој договор, освен административните трошоци.

(2) Органите за врска на двете држави договорнички можат да се договорат за сите случаи или за одредени групи на случаи, наместо поединечна пресметка на трошоците да се воведат паушални плаќања.

Глава 2

Старост, инвалидност и смрт

Член 17

Собирање на пензискиот стаж

(1) Ако, според правните прописи на едната држава договорничка, стекнувањето, зачувувањето или повторното признавање на правото на давање е условено со навршен пензиски стаж, носителот на таа држава договорничка го зема во предвид, ако е потребно, и пензискиот стаж навршен според правните прописи на другата држава договорничка како да е навршен според неговите правни прописи, под услов периодите да не се поклопуваат, ако со овој договор не е поинаку одредено.

(2) При примена на став 1 на овој член стажот на осигурување кој според правните прописи на другата држава договорничка се смета со зголемено траење, се зема во предвид во ефективно траење.

(3) Осигуреникот - државјанин на едната држава договорничка кој, и покрај примената на ставот 1 на овој член, не ги исполнува условите за стекнување право на давање, надлежниот носител го зема во предвид и пензискиот стаж навршен во трета држава, со која двете држави договорнички имаат склучени договори за социјално осигурување.

(4) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, правото на одредено давање е условено со навршен стаж во одредена струка, односно работа или струка за која постои посебен систем, носителот на таа држава договорничка го зема во предвид и пензискиот стаж кој според правните прописи на другата држава договорничка е навршен во истата струка, односно работа или во соодветен систем.

(5) Ако според правните прописи на едната држава договорничка, периодот на осигурување или одредена фактичка состојба го продолжува

периодот во кој, да би се остварило право на давање, мора да биде навршен пензиски стаж, тој период се продолжува со соодветниот период на осигурување, односно со постоење на одредена фактичка состојба (користење на пензија, давање за случај на болест, повреда на работа, невработеност и др.), во другата држава договорничка.

Член 18

Пензиски стаж пократок од една година

(1) Ако вкупниот пензиски стаж, кој според правните прописи на едната држава договорничка се зема во предвид за пресметување на давањето е пократок од 12 месеци, не се одобрува право на давање, освен во случај кога, според тие правни прописи, постои право на давање само врз основа на тој пензиски стаж.

(2) Пензискиот стаж од став 1 на овој член врз основа на кој носителот на едната држава договорничка не одобрува давање, го зема во предвид носителот на другата држава договорничка за стекнување, зачувување и повторно признавање на правото на давање, како и одредување на неговата висина, како да е стажот остварен според неговите правни прописи.

Член 19

Утврдување на самостојно давање

Ако според правните прописи на едната држава договорничка постои право на давање и без примена на членот 17 од свој договор, надлежниот носител на таа држава договорничка утврдува давање исклучиво врз основа на пензискиот стаж кој се зема предвид според тие правни прописи.

Член 20

Утврдување и пресметување на сразмерниот дел на давање

(1) Ако според правните прописи на едната држава договорничка постои право на давање само со примена на член 17 на овој договор, надлежниот носител на таа држава договорничка го утврдува давањето на тој начин што:

1. го пресметува теоретскиот износ на давањето, кој би припаѓал ако вкупниот пензиски стаж кој се зема предвид за пресметување на давањето, е навршен според правните прописи кои тој ги применува. Ако износот на давањето не зависи од должината на пензискиот стаж се зема како теоретски износ;

2. врз основа така пресметаниот износ, се утврдува износ на давање кој е сразмерен на односот помеѓу пензискиот стаж навршен исклучиво според правните прописи кои тој ги применува и вкупниот пензиски стаж, кој се зема предвид за пресметување на давањето;

3. утврдува износ на давање, сразмерно на пензискиот стаж навршен според правните прописи на таа држава договорничка и нејзиниот најдолг пензиски стаж врз основа на кој се утврдува висината на давањето, во случај кога вкупниот пензиски стаж се зема предвид со примена на член 17 на овој договор е подолг од најдолгиот пензиски стаж според правните прописи на таа држава договорничка.

(2) Ако според правните прописи износот на давањата се пресметува врз основа на заработувачка, плата, основица на осигурување, односно уплатен придонес во одреден период, надлежниот носител ја зема во предвид заработувачката, платата, основицата на осигурување, односно уплатениот придонес исклучиво од периодот на осигурување навршен според правните прописи кои тој ги применува.

Член 21

Намалување, укинување и запирање на исплата на давања

Лицата на кои овој договор се применува не подлежат на правните прописи на двете држави договорнички за намалување, укинување или запирање на исплата на давањата во случај на нивно истовремено користење.

Глава 3

Повреда на работа и професионална болест

Член 22

Повреда на пат

(1) Лице со живеалиште на територија на едната држава договорничка кое на пат, заради стапување на работа, врз основа на договор за вработување, во другата држава договорничка, претрпи повреда, има право на давања врз основа на повреда на работа според правните прописи и на товар на носителот на другата држава договорничка.

(2) Ставот 1 на овој член се применува и во случај на повреда која лицето, непосредно по истекот на договорот за работа, ја претрпи на патот до живеалиштето.

Член 23

Давање во натура

(1) Лице кое, по основ на повреда на работа или професионална болест, има право на здравствена заштита според правните прописи на едната држава договорничка, а живеалиштето или престојот му е на територијата на другата држава договорничка, ја прима таа заштита на товар на надлежниот носител, од носителот на чие подрачје има живеалиште или престој, според правните прописи кои ги применува тој носител, како да е кај него осигурано.

(2) За користење на протези, помагала и други здравствени услуги од поголема вредност, се применува одредбата од член 12, став 3 на овој договор.

(3) Во случаите од став 1 и 2 на овој член здравствена заштита односно услуги пружаат:

во Македонија - подрачната служба на носителот на здравственото осигурување;

во Југославија - организационата единица на носителот на здравственото осигурување во републиката;

(4) На надоместокот на трошоците настанати според став 1 и 2 на овој член се применуваат одредбите од член 16 од овој договор.

Член 24

Професионална болест

(1) Ако одобрувањето на давање во случај на професионална болест, според правните прописи на едната држава договорничка, е условено со тоа болеста да е прв пат лекарски утврдена на територијата на таа држава договорничка, се смета дека тој услов е исполнет доколку таа болест по прв пат е утврдена на територијата на другата држава договорничка.

(2) Ако одобрувањето на давање во случај на професионална болест, според правните прописи на една држава договорничка, е условено со тоа извршувањето на дејноста која може да ја предизвика таа болест, да траела одредено време, надлежниот носител на таа држава договорничка, доколку е потребно, го зема во предвид и времето на извршувањето на таа дејност во согласност со правните прописи на другата држава договорничка.

Член 25

Парично давање

(1) Парично давање во случај на повреда на работа или професионална болест одобрува, според своите правни прописи, носителот на онаа држава договорничка на чија територија настанала повредата на работа, односно каде што последен пат била вршена дејноста која можела да ја предизвика таа професионална болест.

(2) Ако лице, кое по основ на професионална болест примало или прима парично давање на товар на носителот на едната држава договорничка, заради влошувањето на болеста предизвикано со извршување на дејноста која, според правните прописи на другата држава договорничка, може да предизвика професионална болест, поднесе барање за давање до носителот на другата држава договорничка, носителот на првата држава договорничка и натаму ги сноси трошоците на давањата, според своите правни прописи без оглед на влошувањето. Носителот на другата држава договорничка одобрува давање во висина на

разликата меѓу давањето кое припаѓа по влошувањето и давањето кое по основ на настапувањето на таа болест, би припаѓало според неговите правни прописи.

Член 26

Известување на дипломатската мисија односно конзуларното претставништво

За повредата на работа на државјанин на едната држава договорничка вработен на територија на другата држава договорничка која предизвикала или би можела да предизвика смрт на вработениот, надлежниот носител без одлагање ја известува дипломатската мисија односно конзуларното претставништво на државата договорничка чиј државјанин е тој.

Глава 4

Невработеност

Член 27

Собирање на периодите на осигурување

(1) Периодот на осигурување, навршен според правните прописи на едната држава договорничка, се зема предвид за право на давање во случај на невработеност според правните прописи на другата држава договорничка, доколку невработеното лице во државата договорничка во која остварува право на давање во последните 12 месеци пред поднесувањето на барањето за тоа давање било осигурено по основ на ~~вработувања~~ **вкупно најмалку 9 месеци.**

(2) Условот на минималниот период на вработување од 9 месеци не се однесува на невработени лица чие вработување било предвидено на подолг рок, меѓутоа е завршено, без нивна вина, пред навршување на 9 месеци или кои имаат живеалиште на територијата на државата договорничка во која поднесуваат барање за давање.

Член 28

Траење на примањето на надоместокот

Траењето на примањето на надоместокот се намалува за периодот за кој невработеното лице во другата држава договорничка, во тек на последните 12 месеци пред денот на поднесувањето на барањето примало паричен надоместок за случај на невработеност.

Глава 5

Додаток на деца

Член 29

Утврдување на давањето

(1) Правото на додаток на деца се одредува според правните прописи на онаа држава договорничка според кои лицето е осигурено и за децата кои имаат живеалиште на територијата на другата држава договорничка.

(2) Ако правото на додаток на деца постои според правните прописи на двете држави договорнички, се применуваат исклучиво правните прописи на онаа држава договорничка на чија територија детето има живеалиште.

(3) Став 1 и 2 од овој член се применуваат и на корисниците на пензии.

ДЕЛ IV

РАЗНИ ОДРЕДБИ

Член 30

Органи за врска

Со цел поефикасно спроведување на овој договор особено заради поедноставно и брзо поврзување на носителите на двете држави договорнички, во својство на органи за врска на двете држави договорнички, се одредуваат:

во Македонија - Фондот за здравствено осигурување за примена на македонските правни прописи од член 2 став 1 под 1. и 3. на овој договор;

Фондот на пензиското и инвалидското осигурување за примена на македонските правни прописи од член 2 став 1 под 2. и 3. на овој Договор;

Републичкиот завод за вработување за примена на македонските правни прописи од член 2 став 1 под 4. на овој договор и

Министерството за труд и социјална политика, за примена на македонските правни прописи од член 2 став 1 под 5. на овој договор.

во Југославија - Сојузниот завод за социјално осигурување, за примена на југословенските правни прописи од член 2. став 1 под 1. 2. 4. и 5. на овој договор и

Сојузниот завод за пазар на трудот и миграции, за примена на југословенските правни прописи од член 2 став 1 под 3 на овој Договор.

Член 31

Обврски на органите, правна и административна помош

(1) Органите за врска на двете држави договорнички, со посебна спогодба, ќе утврдат административни мерки за спроведување на овој договор.

(2) Надлежните органи и органите за врска на двете држави договорнички ќе се известуваат меѓусебно:

а) за сите преземени мерки за спроведување на овој договор;

б) за сите промени на нивните правни прописи во врска со примената на овој договор.

(3) Во примената на овој договор органите и носителите на државите договорнички взаемно ќе пружаат бесплатна правна и административна

(4) Органите и носителите на државите договорнички, во примената на овој договор, можат непосредно меѓусебно да стапуваат во врска, како и со заинтересираните лица или нивните полномошници.

(5) Органите и носителите на едната држава договорничка не смеат да одбијат барања и други поднесоци заради тоа што се составени на службениот јазик и писмо на другата држава договорничка.

(6) При применувањето на овој договор рамноправно ќе се употребуваат македонскиот јазик и писмо и српскиот јазик и писмо.

(7) Лекарските прегледи кои се извршуваат исклучиво заради применување на правните прописи на едната држава договорничка, а се однесуваат на лица кои на територијата на другата држава договорничка имаат живеалиште или престојувалиште ќе ги изврши на барање на надлежниот носител на негов товар носителот според живеалиштето или престојот. Лекарските прегледи кои се извршуваат заради применување на правните прописи на двете држави договорнички ги извршува на свој товар носителот според живеалиштето или престојот на тоа лице.

(8) Судска правна помош се пружа согласно прописите кои се применуваат за правна помош во граѓанските правни работи, до покренување на судска постапка.

Член 32

Овластување на дипломатската мисија и конзуларното претставништво

Дипломатските мисии и конзуларните претставништва на државите договорнички можат без посебно полномошно, директно да се обраќаат на надлежните органи, органите за врска и надлежните носители на другата држава договорничка заради заштита на интересите на своите државјани.

Член 33

Ослободување од даноци и заверки

(1) Ослободување или намалување на данокот и таксите предвидени со прописите на едната држава договорничка за писмени поднесоци или документи кои се поднесуваат заради применување на нејзините правни прописи, се однесува и на соодветни писмени поднесоци и документи кои се поднесуваат заради применување на овој договор или на правните прописи на другата држава договорничка.

(2) Исправи, документи и писмени поднесоци од било кој вид, кои се приложуваат заради применување на овој договор не подлежат на заверка.

Член 34

Поднесување на барање

(1) Барања, изјави или правни средства кои во примената на овој договор или на правните прописи на едната држава договорничка се

поднесени на органот, носителот или на некоја друга надлежна установа на едната држава договорничка, се сметаат како барања, изјави или правни средства поднесени до органот, носителот или некоја друга надлежна установа на другата држава договорничка.

(2) Барање за давање, поднесено според правните прописи на едната држава договорничка, се смета како барање за соодветно давање според правните прописи на другата држава договорничка кое доаѓа во предвид во примената на овој договор.

(3) Барања, изјави или правни средства, кои со примена на правните прописи на едната држава договорничка треба да се поднесат на органот, носителот или на некоја друга надлежна установа на таа држава договорничка, можат во истиот рок да се поднесат на соодветниот орган, носител или на некоја друга установа на другата држава договорничка.

(4) Во случаите од став 1 до 3 од овој член наведените институции, без одлагање, ги доставуваат барањата, изјавите или правните средства до соодветните институции на другата држава договорничка непосредно или преку органот за врска.

Член 35

Исплата на давања

(1) Носителот надлежен за пружање на давање според овој договор ги исполнува своите обврски, со ослободително дејство со исплата на паричните давања на корисниците во својата национална валута.

(2) Пресметувањето на давањата во валутата на другата држава договорничка се врши според паритетот на валутата кој важел на денот кога носителот надлежен за пружање на давањето дозначил средства на органот за исплата во својата држава заради исплата на корисниците во другата држава договорничка.

(3) Надоместоците предвидени со овој договор се исплатуваат во валутата на државата договорничка во која се наоѓа седиштето на носителот на чиј товар паѓаат давањата.

(4) Дознаки на средствата од став 1 и 3 на овој член се вршат во согласност со платниот промет меѓу двете држави договорнички.

Член 36

Побарување за повеќе исплатени износи на давања

(1) Носителот на едната држава договорничка кој исплатил давање во износ повисок од оној кој на корисникот му припаѓа, може од носителот на другата држава договорничка да бара од заостанатиот износ на давања кој треба да му ги исплати на корисникот, да го задржи повеќе исплатениот износ.

(2) Повеќе исплатениот износ од став 1 на овој член директно се исплатува на носителот кој барал негово задржување.

Член 37

Извршна постапка

(1) Извршните одлуки на судовите, како и извршните решенија и докази за заостанати плаќања (исправи) на надлежните органи или носители на едната држава договорничка за придонеси и други побарувања од социјалното осигурување се признаваат во другата држава договорничка.

(2) Признавањето може да се одбие само ако е во спротивност со јавниот поредок на државата договорничка во која треба да се признае одлуката или исправата.

(3) Извршните одлуки и исправи признати согласно став 1 на овој член се извршуваат во другата држава договорничка. Извршната постапка се спроведува според правните прописи кои се применуваат за извршување на соодветните одлуки или исправи на државата договорничка на чија територија треба да се спроведе извршувањето. Одлуките и исправите мора да содржат потврда за нивна извршност (клаузула за извршување).

(4) Примената на став 1 до 3 на овој член не го опфаќа застапувањето во судската постапка.

Член 38

Надоместок на штета

(1) Ако лицето кое според правните прописи на едната држава договорничка прима надоместок за штета која настанала на територија на другата држава договорничка и според нејзините правни прописи, има право на надоместок на штетата од трето лице, тогаш правото на тој надоместок преминува на носителот на првата држава договорничка според нејзините правни прописи.

(2) Ако правото на надоместок на штетата е во врска со истоветни давања, по основ на ист случај на штета, пренесено, согласно став 1 од овој член, на носителите на двете држави договорнички, третото лице може да го исплати надоместокот на штетата, со ослободително дејство, на едниот или другиот носител. Носителите ќе ги намират своите побарувања по овој основ сразмерно на давањата кои ги исплатуваат.

Член 39

Решавање на спорови

Споровите во примената и толкувањето на овој договор ќе ги решаваат договорно надлежните органи на државите договорнички.

ДЕЛ V

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 40

Општи одредби

(1) Овој договор не утврдува право на давања за период пред неговото влегување во сила.

(2) За утврдување права на давања според овој договор се зема во предвид и пензискиот стаж кој според правните прописи на државите договорнички е остварен пред неговото стапување во сила, при што посебениот стаж се зема во предвид во признато траење само ако е утврден за периодот пред 1. јануари 1965 година.

(3) По исклучок на одредбите од член 17 став 2 на овој договор, стажот на осигурување навршен пред 1. јануари 1992 година, кој според тогашните важечки прописи се пресметуваат со зголемено траење, се зема во предвид во признатото траење.

(4) За лице кое нема државјанство на државите договорнички, како ни од државите од териториите на поранешна Југославија, пензискиот стаж кој поранешната Југославија го презела на свој товар по основ на меѓународни договори склучени со други држави, а кој е навршен на територија на тие држави, паѓа на товар на носителот на онаа држава договорничка чие републичко државјанство имало тоа лице на денот на преземањето на обврската по основ на тие меѓународни договори.

(5) Овој договор се применува и на осигурените случаи настанати пред неговото влегување во сила.

(6) Давањата утврдени пред влегување во сила на овој договор нема повторно да се утврдуваат, ако со овој договор не е поинаку одредено.

Член 41

Повторно одредување на давања

(1) Правата на давања кои од 1 јануари 1992 година до денот на влегување во сила на овој договор, се утврдени според правните прописи на едната држава договорничка со пресметување на пензискиот стаж навршен според правните прописи на другата држава договорничка, носителите, по службена должност повторно ќе го утврдат и пресметаат износот на давањата со примена на одредбите на овој договор, при што правосилноста на донесеното решение нема да биде пречка за повторно одредување на давањата.

(2) При повторното утврдување правата на давања од ставот 1 на овој член, носителот на државата договорничка, според чии правни прописи давањето било утврдено, го пресметува износот на давањето

земајќи го во предвид и пензискиот стаж навршен на територија на другите републики на поранешна Југославија врз основа на кој давањето било утврдено; ако со меѓународен договор со државата на чија територија пензискиот стаж е навршен не е поинаку одредено.

(3) Правата на давања кои од 1 јануари 1992 година до денот на влегување во сила на овој договор, се утврдени врз основа на пензискиот стаж пократок од 12 месеци навршен според правните прописи на таа држава договорничка и пензискиот стаж навршен исклучиво според правните прописи на другата држава договорничка, повторно ќе се утврдат и пресметаат со примена на член 18 на овој договор.

(4) Ако вкупните износи на давања, повторно утврдени и пресметани во согласност со став 1 на овој договор, се помали од износот на давањето кое би припаѓало според правните прописи на државата договорничка по кои било утврдено, носителот на таа држава договорничка исплатува на корисникот и разлика помеѓу тој износ на давање и вкупниот износ на повторно утврдените и пресметани давања. Оваа разлика се исплатува се додека вкупниот износ на повторно утврдените и пресметани давања не ја достигне висината на износот на давањето кое порано било утврдено.

(5) Правото на давање, утврдено и пресметно со примена на став 1 на овој член, припаѓа од првиот ден по истекот на месецот во кој носителот, кој го утврдил правото на давање, покренал постапка за повторно утврдување и пресметување на износот на давање и се исплатува директно на корисникот

Член 42

Стапување во сила

(1) Овој договор подлежи на ратификација.

(2) Државата договорничка во писмена форма по дипломатски пат ќе се извести во врска со спроведената постапка според своите национални правни прописи потребни за стапување во сила на овој договор.

(3) Овој договор стапува во сила првиот ден по истекот на месецот во кој е по дипломатски пат, примено последното писмено известување од став 1 на овој член.

Член 43

Престанок на важење

(1) Овој договор се заклучува на неодредено време. Секоја држава договорничка може, во тековната календарска година, во писмена форма, по дипломатски пат, да го откаже со последниот ден на таа година, при што отказниот рок не може да биде пократок од шест месеци.

(2) Во случај на откажување на овој договор неговите одредби и натаму се применуваат на стекнатите права, како и на барања за остварување на права поднесени до денот на неговото откажување.

За потврда на ова овластените го потпишаа овој договор и ставија печат.

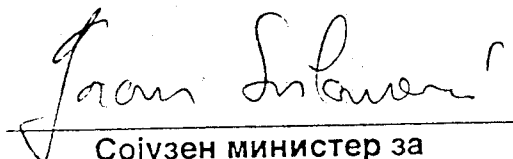
Составено во Белград на ден 29 декември 2000 година, во два оригинални примерока, секој на македонски и српски јазик, при што двата текста се еднакво автентични.

ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЗА СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА

Министер за надворешни работи,
Д-р Срѓан Керим

Сојузен министер за
надворешни работи,
Горан Свилановиќ

СПОРАЗУМ
ИЗМЕЃУ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ
И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
О СОЦИЈАЛНОМ ОСИГУРАЊУ

Република Македонија

и

Савезна Република Југославија

у жељи да уредe меѓусобне односе у области социјалног осигурања договориле су се да закључе следећи споразум:

ДЕО I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Дефиниције појмова

(1) У овом споразуму следећи појмови значе:

1. "Македонија" - Република Македонија
"Југославија" - Савезна Република Југославија;

2. "правни прописи" - закони, подзаконски акти и други општи акти који се односе на области социјалног осигурања из члана 2. став 1. овог споразума;

3. "надлежни орган" - у Македонији: министерство надлежно за македонске правне прописе из члана 2. став 1. овог споразума; у Југославији: савезно министерство надлежно за југословенске правне прописе из члана 2. став 1. овог споразума;

4. "орган за везу" - орган одређен за ефикасније спровођење овог споразума;

5. "носилац" - организација, односно орган надлежан за спровођење правних прописа из члана 2. став 1. овог споразума;

6. "надлежни носилац" - носилац осигурања код кога је лице осигурано у време подношења захтева за давање или од кога има или би имало право на давање;

7. "осигураник" - лице које је осигурано или је било осигурано према правним прописима из члана 2. овог споразума;

8. "члан породице", "дете" - члан породице, односно дете према правним прописима оне државе уговорнице који се примењују;

9. "пребивалиште" - место сталног боравка;

10. "боравиште" - место привременог боравка;

11. "пензијски стаж" - стаж осигурања, са њим изједначена времена и посебан стаж према правним прописима држава уговорница;

12. "период осигурања" - период плаћеног доприноса и период признат као такав;

13. "давање" - давање у природи и новчано давање;

14. "давање у природи" - здравствена заштита и друга давања, осим новчаних;

15. "хитно пружање здравствене заштите" - давање чије се пружање не може одложити, јер би, у противном, били озбиљно угрожени живот или здравље лица;

16. "новчано давање" - пензија, новчана накнада, додатак на децу и друга новчана давања, укључујући њихове делове из јавних средстава, додатке, усклађивања, повећања и капиталне отпремнине.

(2) У овом споразуму остали појмови имају значење које им припада према правним прописима држава уговорница.

Члан 2.

Правни прописи на које се овај споразум односи

(1) Овај споразум се односи:

на македонске правне прописе о:

1. здравственом осигурању, здравственој заштити и материнству;

2. пензијском и инвалидском осигурању;

3. осигурању за случај повреде на раду и професионалне болести;

4. осигурању за случај незапослености;

5. дечјој заштити

на југословенске правне прописе о:

1. здравственом осигурању, здравственој заштити и материнству;

2. пензијском и инвалидском осигурању;

3. осигурању за случај повреде на раду и професионалне болести;

4. осигурању за случај незапослености;

5. дечјој заштити.

(2) Овај споразум се односи на све правне прописе којима се обједињују, мењају или допуњују правни прописи из става 1. овог члана.

Члан 3.

Лица на која се овај споразум примењује

Овај споразум се примењује на:

- а) лица за која важе или су важили правни прописи једне или обе државе уговорнице;
- б) друга лица која права изводе од лица назначених под а).

Члан 4.

Једнаки третман

(1) Приликом примене правних прописа једне државе уговорнице, њени држављани су изједначени са држављанима друге државе уговорнице.

(2) Став 1. овог члана се не односи на:

1. правне прописе о учешћу осигураника и послодаваца у органима носилаца и удружења;
2. одредбе о терету осигурања из меѓународних уговора закључених са трећим државама;
3. правне прописе о осигурању лица запослених у службеном представништву једне од држава уговорница у трећим државама или код чланова тог представништва, ако меѓународним уговором није другачије одређено.

Члан 5.

Изједначеност територија

(1) Пензија, новчана накнада, додаток на децу и друга новчана давања, изузев давања за случај незапослености, по прописима једне државе уговорнице не могу се умањити, ставити у стање мировања, одузети или запленили због тога што корисник има пребивалиште на територији друге државе уговорнице, уколико овим споразумом није другачије одређено.

(2) Држављанима друге државе уговорнице са пребивалиштем на територији треће државе давања из става 1. овог члана се исплаћују под истим условима као и својим држављанима.

(3) Став 1. овог члана се не примењује на давања по основу преостале радне способности, помоћи и неге другог лица, најниже пензије и заштитног додатка, као и свих других давања по основу пензијског и инвалидског осигурања која се остварују зависно од имовинског цензуса.

Члан 6.

Изједначеност правних чињеница

Ако према правним прописима једне државе уговорнице обављање делатности која доноси приход, обавезно осигурање или друга чињеница има правно дејство на одређено давање остварено према њеним правним прописима, обављање одговарајуће делатности, обавезно осигурање или друга одговарајућа чињеница у другој држави уговорници производи исто правно дејство у првој држави уговорници, ако овим споразумом није другачије одређено.

ДЕО II

ОДРЕДБЕ О ПРАВНИМ ПРОПИСИМА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ

Члан 7.

Општа одредба

Обавеза осигурања одређује се према правним прописима оне државе уговорнице на чијој територији лице обавља посао, што важи и у случају када се седиште послодавца налази на територији друге државе уговорнице, ако одредбама чл. 8. и 9. овог споразума није другачије одређено.

Члан 8.

Посебне одредбе

(1) Ако предузеће са седиштем на територији једне државе уговорнице упути запосленог на територију друге државе уговорнице, на њега се, најдуже до краја 24. календарског месеца од дана упућивања, примењују правни прописи прве државе уговорнице, као да је запослен на њеној територији.

(2) Ако лице које обавља самосталну делатност на територији једне државе уговорнице оде на територију друге државе уговорнице ради привременог обављања те делатности, на њега се, најдуже до краја 12. календарског месеца од дана његовог одласка, примењују правни прописи прве државе уговорнице, као да обавља делатност на њеној територији.

(3) Ако предузеће за ваздушни или копнени саобраћај са седиштем на територији једне државе уговорнице упути запосленог на територију друге државе уговорнице, примењују се правни прописи прве државе уговорнице као да је запослен на њеној територији.

(4) Посада брода, као и друга лица запослена на броду, подлежу правним прописима оне државе уговорнице под чијом заставом брод плови.

(5) Лица која обављају послове утовара и истовара брода, поправке или надзора брода у луци друге државе уговорнице подлежу правним прописима државе уговорнице којој лука припада.

(6) Ако предузеће са седиштем на територији једне државе уговорнице, упути запосленог у пословницу или стално представништво на територији друге државе уговорнице, на њега се примењују правни прописи прве државе уговорнице, као да је запослен на њеној територији.

(7) На запослене у државним и јавним службама, службене представнике и са њима изједначена лица упућене на територију друге државе уговорнице примењују се правни прописи државе уговорнице која их је упутила.

(8) Примена правних прописа прве државе уговорнице из ст. 1. и 2. овог члана може се, изузетно, на заједнички захтев послодавца и запосленог, односно на захтев лица које самостално обавља делатност и уз сагласност надлежног органа друге државе уговорнице, продужити за још 24, односно 12 месеци.

Члан 9.

Запослени у дипломатској мисији и конзуларном представништву

(1) На запослене у дипломатској мисији и конзуларном представништву, са њима изједначена лица, као и на запослене као приватна кућна послуга код чланова ове мисије и представништва, упућене на територију друге државе уговорнице примењују се правни прописи државе уговорнице из које су упућени.

(2) На запослене из става 1. овог члана који нису упућени, примењују се правни прописи државе уговорнице на чијој су територији запослени, а дипломатска мисија, односно конзуларно представништво, односно њихови чланови који их запошљавају, дужни су да се придржавају одредаба које важе за послодавца.

(3) Изузетно од става 2. овог члана, запослени који су држављани државе уговорнице чија је дипломатска мисија, односно конзуларно представништво, могу се, у року од три месеца од дана запослења, определити за примену правних прописа те државе уговорнице.

Члан 10.

Изузеци

На заједнички захтев запосленог и његовог послодавца, надлежни органи две државе уговорнице могу споразумно договорити изузетке од чл. 7. до 9. овог споразума, при чему морају узети у обзир врсту и околности запослења.

ДЕО III

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Поглавље 1.

Болест и материнство

Члан 11.

Сабирање периода осигурања

Периоди осигурања навршени према правним прописима обе државе уговорнице се, ако је то потребно, сабирају за стицање права на давање и за одређивање трајања тог давања, под условом да се не поклапају.

Члан 12.

Давање у натури

(1) Лице које испуњава услове за право на давање у натури према правним прописима једне државе уговорнице има право на здравствену заштиту од стране носиоца његовог пребивалишта или боравишта, одређену у погледу обима, врсте и начина пружања правним прописима који важе за тог носиоца, као да је код њега осигурано, а у трајању одређеном правним прописима који важе за надлежног носиоца на чији терет се заштита пружа, под условом да:

1. има пребивалиште на територији друге државе уговорнице или,
2. има боравиште на територији друге државе уговорнице по основу члана 8. ст. 1, 2, 6. и 7. и члана 9. овог споразума или
3. његово стање за време боравка на територији друге државе уговорнице захтева хитно пружање здравствене заштите, а лице није отишло у другу државу уговорницу у циљу лечења.

(2) Став 1. овог члана се аналогно примењује и на чланове породице, с тим што је за чланове породице лица која имају боравиште на територији друге државе уговорнице по основу члана 8. ст. 1. и 2. овог споразума потребна сагласност надлежног носиоца.

(3) За одобрење коришћења протеза, помагала и других здравствених услуга веће вредности, неопходна је сагласност надлежног носиоца, изузев када је пружање тих услуга неодложно, јер би у противном били озбиљно угрожени живот или здравље лица из ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 13.

Новчано давање

(1) У случајевима из члана 12. овог споразума новчано давање одобрава надлежни носилац према правним прописима које он примењује.

(2) Ако према правним прописима једне државе уговорнице износ новчаног давања зависи од броја чланова породице, надлежни носилац узима у обзир и чланове породице који имају пребивалиште на територији друге државе уговорнице.

Члан 14.

Корисници пензије

(1) На корисника пензије, остварене према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице на чијој територији има пребивалиште.

(2) На корисника пензије остварене према правним прописима једне државе уговорнице који има пребивалиште на територији друге државе уговорнице, примењују се правни прописи те државе уговорнице и пружа здравствена заштита, као да је право на пензију остварено према њеним правним прописима, а на терет надлежног носиоца.

(3) Корисник пензије из става 2. овог члана, чије стање, за време боравка на територији државе уговорнице, према чијим правним прописима је остварио право на пензију, захтева хитно пружање здравствене заштите има право на ту заштиту према правним прописима и на терет носиоца те државе уговорнице.

Члан 15.

Носилац који пружа давања у натура,
надлежан према пребивалишту или боравишту лица

У случају из члана 12. став 1. и члана 14. став 2. овог споразума давања у натура пружа:

- у Македонији - подручна служба носиоца здравственог осигурања;
- у Југославији - организациона јединица носиоца здравственог осигурања у републици.

Члан 16.

Накнада трошкова

(1) Надлежни носилац надокнађује носиоцу који је пружио давање утрошене износе у складу са чланом 12. и чланом 14. став 2. овог споразума изузев административних трошкова.

(2) Органи за везу двеју држава уговорница могу договорити да за све случајеве или за одређене групе случајева, уместо појединачног обрачуна трошкова, уведу паушална плаћања.

Поглавље 2.

Старост, инвалидност и смрт

Члан 17.

Сабирање пензијског стажа

(1) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, стицање, очување или поновно признавање права на давање условљено навршењем пензијског стажа, носилац те државе уговорнице узима у обзир, ако је потребно, и

пензијски стаж навршен према правним прописима друге државе уговорнице као да је навршен према његовим правним прописима под условом да се периоди не поклапају, ако овим споразумом није другачије одређено.

(2) Приликом примене става 1. овог члана, стаж осигурања који се, према правним прописима друге државе уговорнице рачуна са увећаним трајањем, узима се у обзир у ефективном трајању.

(3) Осигуранику - држављанину једне државе уговорнице који, и поред примене става 1. овог члана, не испуњава услове за стицање права на давање, надлежни носилац узима у обзир и пензијски стаж навршен у трећој држави са којом обе државе уговорнице имају закључене споразуме о социјалном осигурању.

(4) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, право на одређено давање условљено навршењем стажа у одређеном занимању, односно послу или у занимању за које постоји посебан систем, носилац те државе уговорнице узима у обзир и пензијски стаж који је, према правним прописима друге државе уговорнице, навршен у истом занимању, односно послу или у одговарајућем систему.

(5) Ако према правним прописима једне државе уговорнице период осигурања или одређено чињенично стање продужава период у коме, да би се остварило право на давање, мора бити навршен пензијски стаж, тај период се продужава одговарајућим периодом осигурања, односно постојањем одређеног чињеничног стања (коришћење пензије, давање за случај болести, повреде на раду, незапослености и др.) у другој држави уговорници.

Члан 18.

Пензијски стаж краћи од једне године

(1) Ако је укупан пензијски стаж, који се према правним прописима једне државе уговорнице узима у обзир за обрачунавање давања, краћи од 12 месеци, не одобрава се право на давање, изузев у случају када, према тим правним прописима, постоји право на давање само по основу тог пензијског стажа.

(2) Пензијски стаж из става 1. овог члана по основу кога носилац једне државе уговорнице не одобрава давање, узима у обзир носилац друге државе уговорнице за стицање, очување и поновно признавање права на давање, као и одређивање његове висине, као да је тај стаж навршен према његовим правним прописима.

Члан 19.**Утврђивање самосталног давања**

Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на давање и без примене члана 17. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање искључиво на основу пензијског стажа који се узима у обзир према тим правним прописима.

Члан 20.**Утврђивање и обрачун сразмерног дела давања**

(1) Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на давање само уз примену члана 17. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање на тај начин што:

1. обрачунава теоријски износ давања, који би припадао да је укупан пензијски стаж, који се узима у обзир за обрачун давања, навршен по правним прописима које он примењује. Ако износ давања не зависи од дужине пензијског стажа, узима се као теоријски износ;

2. на основу тако обрачунатог износа, утврђује износ давања сразмеран односу између пензијског стажа навршеног искључиво по правним прописима које он примењује и укупног пензијског стажа, који се узима у обзир за обрачун давања;

3. утврђује износ давања сразмерно пензијском стажу навршеном према правним прописима те државе уговорнице и њеном најдужем пензијском стажу на основу кога се утврђује висина давања, у случају када је укупан пензијски стаж који се узима у обзир применом члана 17. овог споразума већи од најдужега пензијског стажа према правним прописима те државе уговорнице.

(2) Ако се према правним прописима износ давања обрачунава на основу зараде, плате, основице осигурања, односно уплаћеног доприноса у одређеном периоду, надлежни носилац узима у обзир зарadu, плату, основицу осигурања, односно уплаћени допринос искључиво из периода осигурања навршеног према правним прописима које он примењује.

Члан 21.**Умањење, укидање и обустава исплате давања**

Лица на која се овај споразум примењује не подлежу правним прописима двеју држава уговорница о умањењу, укидању и обустави исплате давања у случају њиховог истовременог коришћења.

Поглавље 3.

Повреда на раду и професионална болест

Члан, 22.

Повреда на путу

(1) Лице са пребивалиштем на територији једне државе уговорнице које на путу, ради ступања на посао, по основу уговора о запослењу у другој држави уговорници, претрпи повреду, има права на давања по основу повреде на раду према правним прописима и на терет носиоца друге државе уговорнице.

(2) Став 1. овог члана се примењује и у случају повреде коју лице, непосредно по истеку уговора о запослењу, претрпи на путу до пребивалишта.

Члан 23.

Давање у натури

(1) Лице које по основу повреде на раду или професионалне болести има право на здравствену заштиту према правним прописима једне државе уговорнице, а има пребивалиште или боравиште на територији друге државе уговорнице прима ту заштиту, на терет надлежног носиоца, од носиоца на чијем подручју има пребивалиште или боравиште, према правним прописима које тај носилац примењује, као да је код њега осигурано.

(2) За коришћење протеза, помагала и других здравствених услуга веће вредности, примењује се одредба члана 12. став 3. овог споразума.

(3) У случајевима из ст. 1. и 2. овог члана здравствену заштиту, односно услуге пружа:

у Македонији - подручна служба носиоца здравственог осигурања;

у Југославији - организациона јединица носиоца здравственог осигурања у републици.

(4) На накнаду трошкова насталих према ст. 1. и 2. овог члана примењују се одредбе члана 16. овог споразума.

Члан 24.

Професионална болест

(1) Ако је одобрење давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је болест први

пут лекарски утврђена на територији те државе уговорнице, сматра се да је тај услов испуњен ако је та болест први пут утврђена на територији друге државе уговорнице.

(2) Ако је одобрење давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је обављање делатности која може да изазове ту болест трајало одређено време, надлежни носилац те државе уговорнице, ако је потребно, узима у обзир и време обављања такве делатности у складу са правним прописима друге државе уговорнице.

Члан 25.

Новчано давање

(1) Новчано давање за случај повреде на раду или професионалне болести одобрава, према својим правним прописима, носилац оне државе уговорнице на чијој територији је настала повреда на раду, односно последњи пут обављана делатност која може да изазове ту професионалну болест.

(2) Ако лице, које је по основу професионалне болести примало или прима новчано давање на терет носиоца једне државе уговорнице, због погоршања болести проузрокованог обављањем делатности која, према правним прописима друге државе уговорнице, може да изазове професионалну болест, поднесе захтев за давање носиоцу друге државе уговорнице, носилац прве државе уговорнице и даље сноси трошкове давања, без обзира на погоршање, према својим правним прописима. Носилац друге државе уговорнице одобрава давање у висини разлике између давања које припада након погоршања и давања које би, по основу наступања те болести, припадало према његовим правним прописима.

Члан 26.

Обавештавање дипломатске мисије, односно конзуларног представништва

О повреди на раду држављанина једне државе уговорнице запосленог на територији друге државе уговорнице, која је проузроковала или би могла проузроковати смрт запосленог, надлежни носилац без одлагања обавештава дипломатску мисију, односно конзуларно представништво државе уговорнице чији је он држављанин.

Поглавље 4.

Незапосленост

Члан 27.

Сабирање периода осигурања

(1) Период осигурања, остварен према правним прописима једне државе уговорнице, узима се у обзир за право на давање у случају незапослености према правним прописима друге државе уговорнице, ако је незапослено лице у држави

уговорници у којој остварује право на давање у последњих 12 месеци пре подношења захтева за то давање било осигурано по основу запослења укупно најмање девет месеци.

(2) Услов минималног периода запослења од девет месеци не односи се на незапослена лица чије је запослење било предвиђено на дужи рок, али је окончано, без њихове кривице, пре навршених девет месеци или која имају пребивалиште на територији државе уговорнице у којој подносе захтев за давање.

Члан 28.

Трајање примања накнаде

Трајање примања накнаде се смањује за период за који је незапослено лице у другој држави уговорници у току последњих 12 месеци пре дана подношења захтева примало новчану накнаду за случај незапослености.

Поглавље 5.

Додатак на децу

Члан 29.

Утврђивање давања

(1) Право на додатак на децу се одређује према правним прописима оне државе уговорнице по којима је лице осигурано и за децу која имају пребивалиште на територији друге државе уговорнице.

(2) Ако право на додатак за децу постоји према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице на чијој територији дете има пребивалиште.

(3) Ст. 1. и 2. овог члана се примењују и на корисника пензије.

ДЕО IV

РАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30.

Органи за везу

У циљу ефикаснијег спровођења овог споразума, посебно ради једноставног и брзог повезивања носилаца обе државе уговорнице, у својству органа за везу две државе уговорнице, одређују се:

у Македонији - Фонд здравственог осигурања за примену македонских правних прописа из члана 2. став 1. под 1. и 3. овог споразума; Фонд пензијског и инвалидског осигурања за примену македонских правних прописа из члана 2. став 1. под 2. и 3. овог споразума; Републички завод за запошљавање за примену македонских правних прописа из члана 2. став 1. под 4. овог споразума и Министарство за рад и социјалну политику за примену македонских правних прописа из члана 2. став 1. под 5. овог споразума;

у Југославији - Савезни завод за социјално осигурање за примену југословенских правних прописа из члана 2. став 1. под 1, 2, 4. и 5. овог споразума и Савезни завод за тржиште рада и миграције за примену југословенских правних прописа из члана 2. став 1. под 3. овог споразума.

Члан 31.

Обавезе органа, правна и административна помоћ

(1) Органи за везу две државе уговорнице ће, посебним споразумом, утврдити административне мере за спровођење овог споразума.

(2) Надлежни органи и органи за везу две државе уговорнице обавештаваће се меѓусобно:

а) о свим предузетим мерама за спровођење овог споразума;

б) о свим променама њихових правних прописа у вези са применом овог споразума.

(3) У примени овог споразума органи и носиоци држава уговорница ће узајамно пружати бесплатну правну и административну помоћ.

(4) Органи и носиоци држава уговорница могу, у примени овог споразума, непосредно ступати у везу меѓусобно, као и са заинтересованим лицима или њиховим пуномоћницима.

(5) Органи и носиоци једне државе уговорнице не смеју одбити захтеве и друге поднеске због тога што су сачињени на службеном језику и писму друге државе уговорнице.

(6) Приликом примене овог споразума равноправно се употребљавају македонски језик и писмо и српски језик и писмо.

(7) Лекарске прегледе који се обављају искључиво због примене правних прописа једне државе уговорнице, а односе се на лица која на територији друге државе уговорнице имају пребивалиште или боравиште, обавиће на захтев надлежног носиоца и на његов терет, носилац према пребивалишту или боравишту. Лекарске прегледе који се обављају због примене правних прописа обе државе уговорнице обавља, на свој терет, носилац према пребивалишту или боравишту тог лица.

(8) Судска правна помоћ се, до покретања судског поступка, пружа у складу са прописима који се примењују у правној помоћи у граѓанским правним стварима.

Члан 32.

Овлашћење дипломатске мисије и конзуларног представништва

Дипломатске мисије и конзуларна представништва држава уговорница могу се, без посебног пуномоћја, директно обраћати надлежним органима, органима за везу и надлежним носиоцима друге државе уговорнице ради заштите интереса својих држављана.

Члан 33

Ослобаѓање од пореза и овера

(1) Ослобаѓање или смањење пореза и такси предвиђено прописима једне државе уговорнице за писмене поднеске или документа која се прилажу због примене њених правних прописа, односи се и на одговарајуће писмене поднеске и документа која се прилажу због примене овог споразума или правних прописа друге државе уговорнице.

(2) Исправе, документа и писмени поднесци било које врсте, који се прилажу приликом примене овог споразума, не подлежу надови.

Члан 34.

Подношење захтева

(1) Захтеви, изјаве или правна средства која су у примени овог споразума или правних прописа једне државе уговорнице поднета органу, носиоцу или некој другој надлежној установи једне државе уговорнице, сматрају се захтевима, изјавама или правним средствима поднетим органу, носиоцу или некој другој надлежној установи друге државе уговорнице.

(2) Захтев за давање, поднет према правним прописима једне државе уговорнице, сматра се и захтевом за одговарајуће давање према правним прописима друге државе уговорнице које долази у обзир применом овог споразума.

(3) Захтеви, изјаве или правна средства, која применом правних прописа једне државе уговорнице треба поднети органу, носиоцу или некој другој надлежној установи те државе уговорнице, могу се у истом року поднети одговарајућем органу, носиоцу или некој другој установи друге државе уговорнице.

(4) У случајевима из ст. 1. до 3. овог члана наведене институције, без одлагања, достављају захтеве, изјаве или правна средства одговарајућим институцијама друге државе уговорнице непосредно или посредством органа за везу.

Члан 35.

Исплата давања

(1) Носилац надлежан за пружање давања према овом споразуму извршава своју обавезу, са ослобађајућим дејством, исплатом новчаних давања корисницима у својој националној валути.

(2) Прерачунавање давања у валуту друге државе уговорнице се врши према паритету валута који је важио на дан када је носилац надлежан за пружање давања дозначио средства исплатном органу у својој држави ради исплате корисницима у другу државу уговорницу.

(3) Накнаде предвиђене овим споразумом исплаћују се у валути оне државе уговорнице у којој се налази седиште носиоца на чији терет падају давања.

(4) Дознаке средстава из ст. 1. и 3. овог члана врше се у складу са платним прометом између две државе уговорнице.

Члан 36.

Потраживање преплаћених износа давања

(1) Носилац једне државе уговорнице, који је исплатио давање у износу већем од оног који кориснику припада, може од носиоца друге државе уговорнице затражити да од заосталих износа давања које треба да исплати кориснику задржи преплаћени износ.

(2) Преплаћени износ из става 1. овог члана се директно исплаћује носиоцу који је затражио његово задржавање.

Члан 37.

Извршни поступак

(1) Извршне одлуке судова, као и извршна решења и докази о заосталим плаћањима (исправе) надлежних органа или носилаца једне државе уговорнице о доприносима и другим потраживањима из социјалног осигурања признају се у другој држави уговорници.

(2) Признавање се може одбити само ако је у супротности са јавним поретком државе уговорнице у којој треба да се призна одлука или исправа.

(3) Извршне одлуке и исправе признате у складу са ставом 1. овог члана извршавају се у другој држави уговорници. Извршни поступак се спроводи према правним прописима који се примењују за извршење одговарајућих одлука или исправа државе уговорнице на чијој територији треба да се спроведе извршење. Одлуке и исправе морају садржати потврду о њиховој извршности (клаузула о извршењу).

(4) Примена ст. 1. до 3. овог члана не обухвата заступање у судском поступку.

Члан 38.

Накнада штете

(1) Ако лице према правним прописима једне државе уговорнице прима накнаду за штету која је настала на територији друге државе уговорнице и има према њеним правним прописима право на накнаду штете од трећег лица, тада право на ту накнаду прелази на носиоца прве државе уговорнице према њеним правним прописима.

(2) Ако је право на накнаду штете у вези са истоверним давањима, по основу истог случаја штете, пренето, у складу са ставом 1. овог члана, носиоцима обе државе уговорнице, треће лице може исплатити накнаду штете, са ослобађајућим дејством, једном или другом носиоцу. Носиоци ће намирити своја потраживања по овом основу сразмерно давањима која исплаћују.

Члан 39.

Решавање спорова

Спорове у примени и тумачењу овог споразума решаваће договорно надлежни органи држава уговорница.

ДЕО V
ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 40.

Опште одредбе

(1) Овај споразум не утврђује право на давања за период пре његовог ступања на снагу.

(2) За утврђивање права на давање према овом споразуму узима се у обзир и пензијски стаж који је према правним прописима држава уговорница остварен пре његовог ступања на снагу, при чему се посебан стаж узима у обзир у признатом трајању само ако је утврђен за период пре 1. јануара 1965. године.

(3) Изузетно од одредбе члана 17. став 2. овог споразума, стаж осигурања навршен пре 1. јануара 1992. године који се према тада важећим прописима рачунао са увећаним трајањем, узима се у обзир у признатом трајању.

(4) За лице које нема држављанство држава уговорница, као ни држава са територије претходне Југославије пензијски стаж који је претходна Југославија, по основу меѓународних уговора закључених са другим државама, преузела на свој терет, а који је навршен на територији тих држава пада на терет носиоца оне државе уговорнице чије је републичко држављанство то лице имало на дан преузимања обавезе по основу тих меѓународних уговора.

(5) Овај споразум се примењује и на осигуране случајеве настале пре његовог ступања на снагу.

(6) Давања утврђена пре ступања на снагу овог споразума неће се поново утврђивати, ако овим споразумом није другачије одређено.

Члан 41.

Поновно одређивање давања

(1) Права на давања која су, од 1. јануара 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, утврђена према правним прописима једне државе уговорнице уз урачунавање пензијског стажа навршеног према правним прописима друге државе уговорнице, носиоци ће, по службеној дужности, поново утврдити и обрачунати износ давања применом одредаба овог споразума, при чему се правоснажност донетог решења неће сматрати препреком за поновно одређивање давања.

(2) Приликом поновног утврђивања права на давање из става 1. овог члана, носилац државе уговорнице, према чијим правним прописима је давање било утврђено, обрачунава износ давања узимајући у обзир и пензијски стаж навршен на територији других република претходне Југославије на основу кога је давање било утврђено, ако меѓународним уговором са државом на чијој је територији пензијски стаж навршен није другачије одређено.

(3) Права на давања која су, од 1. јануара 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, утврђена на основу пензијског стажа краћег од 12 месеци навршеног према правним прописима те државе уговорнице и пензијског стажа оствареног искључиво према правним прописима друге државе уговорнице, поново ће се утврдити и обрачунати применом члана 18. овог споразума.

(4) Ако су укупни износи давања, поново утврђени и обрачунати у складу са ставом 1. овог споразума, мањи од износа давања које би припадало према правним прописима државе уговорнице по којима је било утврђено, носилац те државе уговорнице исплаћује кориснику и разлику између тог износа давања и укупног износа поново утврђених и обрачунатих давања. Ова разлика се исплаћује све док укупни износ поново утврђених и обрачунатих давања не достигне висину износа давања које је раније било утврђено.

(5) Право на давање, утврђено и обрачунато применом става 1. овог члана, припада од првог дана по истеку месеца у коме је носилац, који је утврдио право на давање, покренуо поступак за поновно утврђивање и обрачун износа давања и исплаћује се директно кориснику.

Члан 42.

Ступање на снагу

- (1) Овај споразум подлеже потврђивању
- (2) Државе уговорнице ће се у писменој форми, дипломатским путем, обавестити о спроведеном поступку према својим националним правним прописима потребним за ступање на снагу овог споразума.
- (3) Овај споразум ступа на снагу првог дана по истеку месеца у коме је, дипломатским путем, примљено последње писмено обавештење из става 1. овог члана.

Члан 43.

Престанак важења

(1) Овај споразум се закључује на неодређено време. Свака држава уговорница га може, у текућој календарској години, у писменој форми, дипломатским путем, отказати с последњим даном те године, при чему отказни рок не може бити краћи од шест месеци.

(2) У случају отказивања овог споразума, његове одредбе се и даље примењују на стечена права, као и на захтеве за остваривање права поднете до дана његовог отказивања.

У потврду овога опуномоћеници су потписали овај споразум и ставили печат.

Сачињено у Београду, дана 29. децембра 2000. године у два оригинала, сваки на македонском и српском језику, при чему су оба текста аутентична.

за Републику Македонију

др Срѓан Керим

министар за иностране послове

за Савезну Републику Југославију

Горан Свилановиќ

савезни министар спољних послова

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".